

Ekoxe

Lucanus cervus

Blekinges landskapsdjur, ekoxen, är Europas största skalbagge. Hanen kan bli upp till 8,5 cm lång, medan honan som har betydligt mindre käkar blir hälften så lång. Hanens välutvecklade käkar gör den omöjlig att förväxla med någon annan skalbagge. En del tycker att ekoxen ser lömsk ut, men den är helt ofarlig. Ett äldre namn på skalbaggen är horn troll.

Flyger i skymningen

Ljumma kvällar kring midsommar börjar hannarna svärma. Man kan höra ett starkt brummande ljud bland ekar och trädkronor när hanarna flyger runt för att leta efter honor. Honorna sitter i ekarna och äter av sav som sipprar ut. Ibland blir det kamp om honorna och hannarna fåktas med sina väldiga käkar. De starkaste får para sig med honorna. Hanarna lever endast ett par veckor och dör efter parningen.

Finns i sydöstra Sveriges ekar

Ekoxen finns i Sverige från Skåne upp till Uppland. De flesta fynden är från Blekinge, östra Småland, Öland och Östergötland. Ekoxen föredrar stora områden med gammal ekskog eller ekhagmarker eftersom de vuxna djuren lever av eksav. Arten är mycket värmeälskande och förekommer ofta i sydsluttningar, helst glesa och soliga sådana.

Vi kan hjälpa ekoxen!

- För att gynna ekoxen är det viktigt att vi behåller öppna, solbelysta områden med skröpliga gamla ekar. Det är också viktigt att spara rötad ekved i marknivån.
- Att röja fram ekar så att de blir solbelysta gynnar ekoxen. Förutom träd i betes- och skogsmark kan till exempel ekar i parker, tädgårdar, längs vägar, eller på tomter frihuggas.
- Stubbar och rötter av ek och lövved är viktiga för larvens utveckling. Som villaägare bör du alltså undvika att gräva upp sådana.
- Ett sätt att skapa bra förutsättningar för arten är att gräva ner ekstockar till hälften i marken. Stockarna bör vara minst tre meter och ha en diameter på 40 centimeter. Stockarna placeras på en ljus plats där marken är lite fuktig.
- Man kan odla ekoxe i "ekoxekomposter", vilka består av högar med flis och grenmaterial som läggs runt en stubbe och täcks med nät som skyddar mot rovdjur.

Kontaktuppgifter

Länsstyrelsen i Blekinge
371 86 Karlskrona
Telefon 010-22 40 000
www.lansstyrelsen.se/blekinge

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Larv i fem år

Honan lägger ett tjugotal ägg i slutet av sommaren och dör sedan. Äggen läggs i marken längs rötan-gripna, underjordiska rötter eller stubbar. Larven ligger i jorden och gnager på såväl döda rotdeklar som på levande ved. Gamla stubbar kan nästan helt ätas upp av ekoxens larver. Ibland påträffas även de i sågspåns-högar av lövved. Framför allt lever larven i ek men har även påträffats i bok, björk, lönn och hassel.

Larven är vit med brunt huvud och blir cirka en decimeter lång. På hösten efter 4-5 års utveckling förpuppas larverna. Förpuppningen sker i en kokong stor som ett hönsägg och puppan, som ligger en bit ner i marken, kläcks i juni påföljande år.

Ekoxe – en hotad art

Ekoxen har minskat i antal i norra Europa under de senaste årtiondena. Blekinge kan nog betraktas som ett av de viktigaste fästena i den nordliga delen av utbredningsområdet även om den också här har minskat. Förutom i Blekinge, i vissa delar av Kalmar län (inkl Öland) och i eklandskapet söder om Linköping, är ekoxen sällsynt.

Ekoxen är fridlyst och arten omfattas av EU:s habitatdirektiv bilaga 2, vilket innebär att arten ska skyddas inom nätverket Natura 2000.

Ekoxehona

Utbredning i Blekinge

Under åren 1995-1998 pågick "Projekt Ekoxe" bl a med syfte att kartlägga artens förekomst i länet. Detta, tillsammans med att allmänheten rapporterat in fynd till länsstyrelsen, har bidragit till att kunskapen om ekoxens förekomst i länet är ganska god.

Om du har turen att upptäcka en ekoxe får du gärna meddela dina observationer till länsstyrelsen.

